

<http://jates.org>

Journal of Applied Technical and Educational Sciences jATES

ISSN 2560-5429

How to present game management and hunting in the forest school

Norbert Domina^a^a*Napkori Erdőgazdák Zrt., Kállói út 58., Napkor 4552, Hungary, erdei.iskola@naperd.hu*

Abstract

Hunting is negatively evaluated by the media and the society in the developed countries including Hungary. That is why it is essential to present the hunting from its real and positive side. This action is the most effective, considering the young generations, when hunting is presented *in situ* by committed professionals. One of the best places for natural education is the forest school. Every year 800-1000 youngsters, from kindergartens to universities, get acquainted with the relevance, importance and beauty of hunting in our institution. Having spent a week in the forest school, they think differently not only about hunting, but about wildlife management, conservation and natural issues, as well.

Keywords: hunting; forest school; education; practice; experience; attitude

A vadgazdálkodás, vadászat bemutatása az erdei iskolában

Domina Norbert^a^a*Napkori Erdőgazdák Zrt., Kállói út 58., Napkor 4552 Magyarország, erdei.iskola@naperd.hu*

Absztrakt

A vadászat társadalmi megítélése meglehetősen negatív a fejlett országokban, köztük Magyarországon is. Ezért különösen fontos, hogy a vadászatot a valós és pozitív oldaláról mutassuk be. Ez a tevékenység a fiatal generációk tekintetében akkor a leghatékonyabb, ha elkötelezett szakember végzi azt. A természetközeli oktatás egyik legjobb, leghatékonyabb színtere az erdei iskola. Intézményünkben minden évben 800-1000 gyermek és fiatal (óvodástól az egyetemistáig) ismerkedik meg a vadgazdálkodás és vadászat jelentőségével, szükségességével és szépségével. Az erdei iskolában eltöltött egy hét után teljesen másképpen fognak majd gondolkodni a vadászatról, gazdálkodásról és a természetvédelmi kérdésekről.

Kulcsszavak: vadászat; erdei iskola; oktatás; gyakorlat; élmény; szemlélet

1. Bevezető

A vadászat az ember legősibb tevékenysége a túlélésért folytatott küzdelemben. Egyszersmind a vadászat tette az embert emberré! A legrégebbi háziállatunkkal, a kutyával, mint hűséges vadásztársal együtt fejlődött emberi ősrünk a ma ismert emberré. A vadászat tette szükségessé és lehetővé a korai szocializációs fejlődést, a nemek közötti differenciálódást, az egyre fejlettebb eszközhasználatot, a kommunikációs képességek és a nyelv fejlődését. Az egykori gyűjtögető növényevőből vadászó csúcsragadozóvá váltunk. Sajnos a mai modern társadalmakban mindezt elfelejtettük, az irracionalitás és túlfűtött érzelmek által irányított közösségi és populáris média szenzációhajhász módon szítja az indulatokat a vadászat és a vadásztársadalom ellen. Természetesen az egyes korok eltorzult „elit” vadászatainak és egyes vadásztársaink nem megfelelő viselkedésének is sajnálatos szerepe van mindebben a negatív megítélésben. Éppen ezért az erdei iskola programunk keretében különféle módon és aspektusból igyekszünk a hozzánk látogatóknak hitelesen bemutatni a vadászat szükségességét, hasznosságát és szépségét, a természeti értékek hatékony megőrzése érdekében. Munkánk gyümölcse, hogy a távozó gyermekek és fiatalok között mindig akad egy vagy több, aki a program következtében dönti el, hogy vadász, erdész, természetvédő lesz! A szélsőségesen naiv állatvédelmi szemlélettel rendelkezők – a felnőtt kísérők is – megértik és elfogadják a vadgazdálkodás és vadászat valódi céljait és jelentőségét. Ez a cikk egy több mint egy évtizedes munka gyakorlati tapasztalatainak összefoglalása.

2. A Harangodi Erdészeti Erdei Iskolában folyó szakmai munka

Erdei iskolánk egész évben működik. Tavaszi, őszi, téli erdei iskolai programokkal és tematikus nyári táborokkal várjuk a hozzánk látogató csoportokat.

Erdei iskolánk a Nyírség szívében, Nyíregyházától Dél-keletre 15 km-re található Napkor község határában. Az erdei iskola jelenlegi környezetét 20-30 éves telepített erdők jellemzik, melynek fő állományalkotó fafajai: fehér akác, erdei fenyő, fehér és szürke nyár, vörös tölgy. A telepített erdők életközösségei mellett lehetőség nyílik a harangodi víztározó partján a tóparti, vízi élővilág valamint a homokpuszták élővilágának tanulmányozására is.

Erdei iskolánk színes és változatos tavaszi, őszi és téli programmal várja az általános és középiskolai osztályokat. Minden nyáron különféle tematikus táborokat szervezünk a nyári szünidő hasznos és kellemes eltöltéséhez sport, idegen nyelvek, természetismeret, ornitológia, képzőművészet és hagyományörzés témákban.

Az erdei iskola programunk céljai az erdőpedagógiai és környezeti nevelés, a természettudományos ismeretterjesztés, a képességek, készségek, jártasságok fejlesztése, az aktív cselekvésen alapuló ismeret és élményszerzés, valamint az életviteli orientáció és egészség nevelés.

A programban részt vevő gyerekek megismerkedhetnek az erdő- és vadgazdálkodás alapjaival és hagyományaival, az erdő és az ember évszázados viszonyával. Megtanulják a természeti környezetben való viselkedés normáit és legfontosabb szabályait.

Erdészeti erdei iskola programunk jellemzői:

- Keretprogram, mely fő témák köré szerveződik, változatos, rugalmas, a gyerekek életkori sajátosságainak és az évszakoknak megfelelő.
- A Harangodi erdő, homokfüves puszta és tó, mint természeti környezet adottságaira épít.
- Kiemelten hangsúlyos az erdő- és vadgazdálkodási ismeretek bemutatása.
- Több mint 50%-ban a természetben, szabadban zajlik (erdőben).
- Alsó, felső-tagozatosok és középiskolások számára kidolgozott, a korosztályoknak megfelelő módszerekkel és ismeretanyaggal rendelkező keretprogram.
- Az időjáráshoz és az évszakokhoz alkalmazkodik.
- 5 napos program mindhárom korosztály számára.

- Projekt szemléletű.
- A gyerekeket minél jobban bevonja a tevékenységekbe, aktivizálja őket (irányítás mellett saját maguk fedezik fel a környezetet, problémák felvetése, megvitatása, megoldás keresése).
- Az egész program az erdőpedagógia, a környezeti nevelés, környezettudatosság és fenntarthatóság jegyében készült.
- Teljes program: 41 óra
- Erdőpedagógiai foglalkozások száma: 27 óra (66%)

Óvodások számára egy napos programot biztosítunk. Egész évben folyamatosan működünk, a szorgalmi időszakban erdei iskola programmal, nyáron erdei és egyéb tematikus nyári táborokkal. Teljes körű erdei iskola szolgáltatást nyújtunk az étkezéstől (napi ötszöri), szálláson keresztül a komplett programig (oktatók, eszközök, anyagok, infrastruktúra, foglalkozások).

A programunk tematikája:

- Őshonos magyar háziállatfajták megismerése és gondozása.
- Tájékozódás térben és időben, meteorológiai ismeretek.
- Az erdő és az ember, az erdő, mint megújuló természeti erőforrás, erdő és klíma viszonya, az erdész munkája, az erdő, mint életközösség, fenntartható erdőgazdálkodás. Erdei botanika.
- Vadászati hagyományok, vadgazdálkodás, trófeák, vadászkutya bemutató, vadles, vadvédelem.
- „Természetbúvár” ismeretek, terepi vizsgálatok, a természet tavasszal, ősszel és télen, a Harangodi erdő, homokfüves puszta, tó és tópart élővilágának megismerése.
- Téli madárvédelem, állatvédelem
- Természet- és környezetvédelem
- Íjászat, solymászat, kenyérsütés (hagyományörzés)
- GULÁG-GUPVI állandó kiállítás, rendhagyó történelem „óra”

2.1. A vadászat bemutatása az erdei iskolában

Erdőpedagógiai foglalkozás megnevezése: Vadgazdálkodás

A foglalkozás célja: A vadászon használt vadászkutya fajták és alkalmazásuk megismerése. A vadgazdálkodás alapjainak és a hivatásos vadász munkájának megismerése. Trófeaismeret, fegyverbemutató, híres magyar vadászok, vadászati hagyományok.

A foglalkozás helyszínei: az erdő és az erdei iskola épülete.

Ajánlott évszak: bármelyik.

A foglalkozás tartalmának részletes leírása: Vadászkutyafajták bemutatása élőben és alkalmazási lehetőségük a vadászon (magyar vizsla, német vizsla, hannoveri véreb, tacsó, labrador retriever). A hivatásos vadász fogalma, munkája, a sportvadász fogalma, az orvvadász fogalma. A vadász vadvédő, természetvédő – kell, hogy legyen! Az ember és a vadászat kapcsolata az ősidőktől napjainkig. Miért szükséges a vadászat? A vadgazdálkodás ökológiai alapjai. A vadászat feltételrendszere. A vadgazdálkodás gyakorlata példákon keresztül: zárt téri vadtartás és tenyésztés (fácán, tőkésréce nevelés, vaddisznós kert), vadásztatás, válogató vadászat, vadkár megelőzés, az orvvadászat elleni küzdelem. Néhány híres magyar vadászíró megismerése: Bíró Lajos, Molnár Gábor, Kittenberger Kámán, Széchenyi Zsigmond, Nagy Endre. A vaddisznó, az őz, a dák, a gím, a muflon, a farkas és a medve trófeáinak megismerése. Vadászfegyver és vadászathoz szükséges felszerelések megismerése. A vadászat veszélyes sport, hobbi, szakma! Külön hangsúlyt fektetünk a vadászkerölcs és vadászati hagyományok bemutatására. Gyakran adódik lehetőség, a vadászatok után a gyerekek számára, hogy megnézhessék élőben a terítéket, megfigyelhessék a terítékre hozott vad számára a végtisztelet megadását.

Erdőpedagógiai foglalkozás megnevezése: Őzike tanösvény

A foglalkozás célja: A vadászható vadfajok és dúvadfajok, néhány védett vadfaj, valamint a vadászati módok megismerése. Vadfajok nyomainak, nyomsorainak megismerése.

A foglalkozás helyszínei: a vadászati tanösvény.

Ajánlott évszak: bármelyik.

A foglalkozás tartalmának részletes leírása: Fácán, fogoly, fűrj, erdei szalonka, szarka, szajkó, dolmányos varjú, mezei nyúl, őz, dák, gím, muflon, róka, borz, vaddisznó, menyét és

vadmacska életmódja, vadászata (vagy egykori vadászata). Egyéni és társas vadászati módok megismerése. A vad nyomai, nyomkeresés az erdőben.

Erdőpedagógiai foglalkozás megnevezése: Vadles.

A foglalkozás célja: vadállatok megfigyelése eredeti erdei környezetében.

A foglalkozás helyszínei: erdei iskolát övező erdő és vadföldek.

Ajánlott évszak: tavasz, ősz, tél

A foglalkozás tartalmának részletes leírása: A vaddisznó, őz, róka, mezei nyúl, fácán, holló, egerész ölyv és egyéb vadfajok megfigyelése közvetlen közlől. A vad lesből való megfigyelése. Cserkelés az erdőben. A vad életének mozzanatai.

Erdőpedagógiai program megnevezése: vértelen vadászat a kora tavaszi erdőben

A foglalkozás célja: Egy terelővadászat szimulációjával igazi „vadászélmény” szerzése, fegyelemre, figyelemre, türelemre nevelés, élő vad megfigyelése.

A foglalkozás helyszínei: az erdei iskolát körülvevő erdő.

Ajánlott évszak: kora tavasz, lombosodás előtt!

A foglalkozás tartalmának részletes leírása: Kártyák segítségével, sorsolással kiválasztjuk, hogy ki lesz a vadász és ki a hajtó (később cserélünk). Innentől kezdve minden úgy zajlik, mint egy igazi terelővadászat. Az eligazítás után felvezetjük a vadászokat és leállítjuk egy-egy vadváltó mellett a legnagyobb csendben. Utána felállnak a hajtók szintén csendben. Sípszóra megindul a terelés. A program keretében akár közvetlen közlől alkalom kínálkozok a vad megfigyelésre, érvényesül a vadászszerencse is: van, aki lát vadat és van aki esetleg nem.

„A vadászat nemcsak puskadörgés, hanem erdőzúgás, több erdőzúgás” – írta egykor gróf Széchenyi Zsigmond. Az egész programot áthatja a vadászat izgalma. A terelés végén megbeszéljük a látottakat, majd egy újabb erdőterületen megismételjük a terelést felcserélve a szerepeket. A fegyvert leszámítva valós vadászati élményben van része a gyerekeknek.

Erdőpedagógiai foglalkozás megnevezése: Vadvédelem

A foglalkozás célja: A vadfajok védelmi problémáinak és kérdéseinek megismerése. Hatékony vadvédelmi intézkedések, eszközök és gyakorlat megismerése.

A foglalkozás helyszínei: erdei tanterem, erdei iskola épülete.

Ajánlott évszak: bármely.

A foglalkozás tartalmának részletes leírása: A vadállatok védelmének nemzetközi és hazai helyzete, szabályozása, gyakorlata. A vadállatok pusztulásának okai, vadfajok kipusztulása. A természetvédelem és a vadgazdálkodás összeegyeztetése. Az egyes hazai vadfajok védelmi státusza. Gyakorlati vadvédelem problémái, eszközei, intézményei és lehetőségei. A vaddal együtt az erdőt is védjük és fordítva! Miért veszélyes a szemét a vadállatokra. Veszélyes vad – veszélyes ember. A trófeavadászat hogyan szolgálja a vadfajok védelmét? (Hídvégi Béla kisfilmje, életkornak megfelelően.) Kedvezőtlen időjárás esetén, illetve a programok utáni szabadidőben természet- és dokumentumfilmek megtekintése: Gyöngyvirágtól lombhullásig, Egy kerecsensólyom története, Tizenkét hónap az erdőn, Cimborák.

Foglalkozás megnevezése: Íjászat

A foglalkozás célja: az íjászat hagyományinak, történetének, gyakorlatának, valamint a vadászíjászatnak a megismertetése.

A foglalkozás helyszínei: erdei iskola mögötti erdőrész.

Ajánlott évszak: bármely.

A foglalkozás tartalmának részletes leírása: A magyarság és az íjászat, az íjászat ősi mestersége, az íj, mint fegyver megismerése, biztonsági előírások ismerete, az íj és a nyílvevő gyakorlati használata, híres magyar íjászok, a vadászíjászat, házi célba lövő verseny, 3D állatfigurákra lövő „vadászat”.

Foglalkozás megnevezése: Solymászat

A foglalkozás célja: a magyar solymászat hagyományinak, történetének és gyakorlatának megismertetése.

A foglalkozás helyszínei: erdei iskola mögötti erdőrész.

Ajánlott évszak: bármely.

A foglalkozás tartalmának részletes leírása: A solymászat, mint világörökség és vadászati mód megismerése. Idomított solymász madár (Szirti sas) megfigyelése közvetlen közről, ragadozó madár röptés. A ragadozó madarak haszna és használata a vadászaton. Ismerkedés a solymászat kellékeivel. A ragadozó madár kézre vétele solymász kesztyűvel. A ragadozó madarak idomításának és tenyésztésének gyakorlata.

Amit tervezünk:

Vadételek bemutatása, a vadászati gasztronómia élményén keresztül közelebb hozni a gyerekeket az egészséges és finom vadhús fogyasztáshoz! Tematikus napok szervezése a környékbeli iskolásoknak, amikor egy-egy mesterszakács élményszerűen, látványkonyha elemekkel megtanítja a maximum 5 fős csoportoknak főzőboxokban egy-egy vadétel elkészítését, amit természetesen utána el is fogyaszthatnak közösen.

3. A tapasztalatok összegzése

Az elmúlt tizennégy év tapasztalatait az alábbiakban foglalnám össze. Az erdei iskola, nyári tábor és egyéb szervezett programjainkon részt vevő gyerekek attitűdjé a vadászathoz alapvetően nem negatív. Minden korosztályra érvényes, hogy azok, akiknek otthoni, családi kötődése van a vadászathoz, vadhoz, természethez nyitottabbak és jelentősen tájékozottabbak a téma iránt. Nagyon ritka a konkrét elutasító magatartás, ha előfordul, akkor ez mindig tudatlanságból, téves információkból származik! Fontos, hogy nem a vadászat „véres részét” mutatjuk be, hanem a vad, az élőhelye oldaláról ökológiai, gazdálkodási és természetvédelmi megközelítésben ismertetjük meg a vadászat, vadgazdálkodás szépségeit, szükségességét. Összességében elmondható, hogy a vadászati témájú programokat tartják a legizgalmasabbnak és legérdekesebbnek. Nagyon fontos a vadász személyisége és a korosztálynak megfelelő kommunikáció! Korosztályonként megfigyelhetők azonban bizonyos különbségek.

Az óvodás korosztály alapvetően érzelmi alapon közelít a témához. Az állatmesékben megismert állatfiguráknak köszönhetően, számukra az állatok érdekes és izgalmas lények, amelyektől olykor tartanak vagy szeretettel vegyes csodálattal tekintenek rájuk. A vadász egy izgalmas, érdekes nagy „zöld” ember nekik, aki a vadat óvja, gondozza, és ha kell terítékre is hozza. Az óvodás korosztály vadászati nevelésében elsősorban a vadállatokra, az erdőre, mint élőhelyükre és a vadász vadvédelmi munkájára koncentrálunk, erősítve a kisgyermek pozitív attitűdjét magához a vadászhoz és a vadászathoz.

A kisiskolás korosztály már az érzelmi megközelítés mellett racionális elvek mentén is ismerkedik a vadászat, vadgazdálkodás jelentőségével. Gyakran előfordul, hogy ha azt látják, hogy egy ragadozó (róka, sas, ember...) elejt egy zsákmányt, akkor egyöntetűen felkiáltanak: „szegény!”. Majd ha megkérdezzük, hogy ők maguk mik lennének szívesebben a

vadász vagy a zsákmány, akkor kivétel nélkül mindenki inkább a vadász lenne! Híres magyar vadászok példamutató élettörténetén és kalandjain keresztül ismerkednek a vadászat és természetvédelem elválaszthatatlan kapcsolatrendszerével. Az elmesélt izgalmas és érdekes vadászkalandok, vadásztörténetek megragadják a gyerekek fantáziáját és gyakran motivációt is jelentenek számukra, melynek hatására szinte minden csoportban akad egy-két – olykor több gyerek – aki a program végén kijelenti, hogy ő is vadász akar lenni. Az erdőben, vadlesen, vad állatokkal, vadászkutyákkal, ragadozó madárral, íjászzal szerzett közvetlen élmények tovább fokozzák érdeklődésüket és erősítik a vadászathoz való pozitív hozzáállásukat.

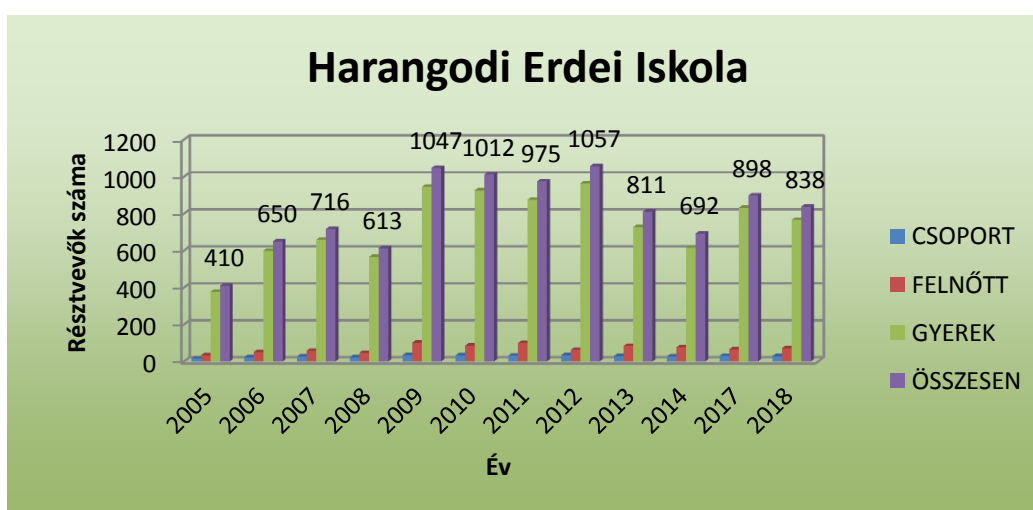
A felső tagozatos korosztálynál még mindig megfigyelhető az érzelmi hatás, de hangsúlyosabban jelenik meg az értelmi megközelítés, a „miért”-ekkel. Rájuk is nagyon pozitívan és motiválóan hatnak a vadásztörténetek, elbeszélések. A látványos vadászati bemutatók és dokumentumfilmek felkeltik érdeklődésüket. Elsősorban a fiúknál már megjelenik a vadászfegyverek iránti érdeklődés. Megismerkednek a vadgazdálkodás alapvető feladataival és problémáival, a vadászat és vadvédelem összefüggéseivel. Ennél a korosztálynál is megfigyelhető a programok pályaorientációs irányító hatása. Csoportonként 3-4 gyerek érdeklődik a vadászat, mint hivatás, szakma iránt. Megismerkednek a hivatásos vadász munkájával, vadvédelmi és vadgazdálkodási berendezésekkel, vadfölddel, fácánteleppel. A gyakorlati ismeretek fontosak a megfelelő szemlélet kialakításában.

A középiskolás korosztályra a kritikus magatartás a legjellemzőbb. Ebben a korcsoportban figyelhetők meg a legszélsőségebb megnyilvánulások és attitűdök a vadászattal kapcsolatban. Az ember szerepének és helyének megértetése a természet rendszerében kiemelkedően fontos a vadászathoz való viszony megfelelő alakításában. Az ökológiai, természetvédelmi szempontokon túl a legfontosabb a gazdálkodási oldalról való megközelítés átadása: a vadgazda, mezőgazda, halász, erdőgazda, természetvédő, kiránduló mind ugyanazt a rendszert használják! Elengedhetetlen az ő aktív együttműködésük a teljes rendszer megóvásában! Ezért az együttműködési, elemző, szintetizáló-analizáló képességek fejlesztése történik a programok során a természettudományos ismeretterjesztés mellett. Megvizsgáljuk ember és vadászat viszonyát az őskortól napjainkig. Megértetjük a bölcs hasznosítás és okszerű vadgazdálkodás jelentőségét és szükségességét a természet, ezen belül a vadvilág megőrzésében. Ennél a korosztálynál is fontos a szakmai orientáció. Általában csoportonként 1-2 érdeklődő van, akit a vadászat, vadászíjászat, solymászat komolyabban érdekel. Az

ötnapos program végére érezhetően javul a vadászat megítélése és a vadászokhoz való hozzáállás.

3.1. A Harangodi Erdészeti Erdei Iskolában részt vevő csoportok

Az 1. ábrán az ötnapos erdei iskola programban részt vevők száma látható az egyes években. Intézményünk 2005-ben kezdte meg működését. Az óvodásoktól az egyetemistákig fogadunk csoportokat. Az óvodások jellemzően 1-3 napra jönnek erdei óvoda programra. Az általános iskolások (4, 6. évfolyam) és középiskolások 5 napos bentlakásos erdei iskola programban vesznek részt. A főiskolai és egyetemi hallgatók hétvégi, ill. 1-2 hetes szakmai (pedagógiai, környezeti nevelési, természetvédelmi, ökológiai) gyakorlaton vesznek részt nálunk.

1. ábra A Harangodi Erdei Iskola résztvevőinek száma

Rövid szakmai életrajz

Domina Norbert a Napkori Erdőgazdák Zrt-nél főállásban turisztikai és közjóléti ágazatvezető munkakörben dolgozik 2005-től. Feladata az erdei iskola programok, nyári táborok és egyéb turisztikai rendezvények szervezése, megvalósítása, oktató-nevelő munka. Ezen felül a vadászati adminisztrációs feladatokat is ellátja és a vadászatok szervezésében, lebonyolításában, vadásztatásban is részt vesz. Felsőfokú tanulmányait a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán, a Nyíregyházi Főiskolán végezte, biológia-környezetvédelem szakon, valamint környezettan mestertanári szakon végezte. Jelenleg a Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, másodéves, levelező tagozatos hallgatója vadgazda mérnöki képzésen. Vadászattal aktívan 10 éve foglalkozik. Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztályának látogató szakértője, az

egyesület tagja. 1995-től a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagja, a 36. számú helyi csoport társadalmi kapcsolatokért felelős vezetőségi tagja.